

Nyiko ya Sisanda

Ntsheketo hi Gcina Mhlophe

Mikombiso hi Jiggs Snaddon-Wood

Masiku hinkwawo loko Sisanda loyi a ri ni malembe ya nhungu a fika ekaya ku suka exikolweni, a cinca yunifomo, a dya lanci ya yena kutani a thya muravarava na kokwani wa yena. Va vile ni nkarhi wa kahle wa ku hahisa “tihomu” ehenhla ka bodo ku fikela laha a nga ha swi lavi ku ri va yima. Kokwani u n’wi tsundzuxe leswaku kambe u lava ku va mufambisi wa bangi siku rin’wana loko a kurile.

“U ta swi endlisa ku yini loko u nga yi exikolweni xa le henhla?” ku vutisa kokwani a ri karhi a hleka.

Sisanda o hleka. “Ndzi ta ya exikolweni xa le henhla na le yunivhesiti. Hikwalaho ndzi tirhaka hi matimba exikolweni!”

Sisanda a lehile swinene loko hi languta malembe ya yena – u tekele tata wa yena. Xikandza xa yena lexi xa xirhendzevutani na ku n’wayitela a tekele mana wa yena. Vatswari va yena ha vumbirhi va pfuka ka ha ri mixo va ya entirhweni eka ntanga wa swiharhi lowu nga kwala kusuhi. Loko Sisanda na vanghana va yena va sungula xikolo, vaphumba vo tala va va va fikile ku vona swiharhi leswo hlawuleka swa Afrika.

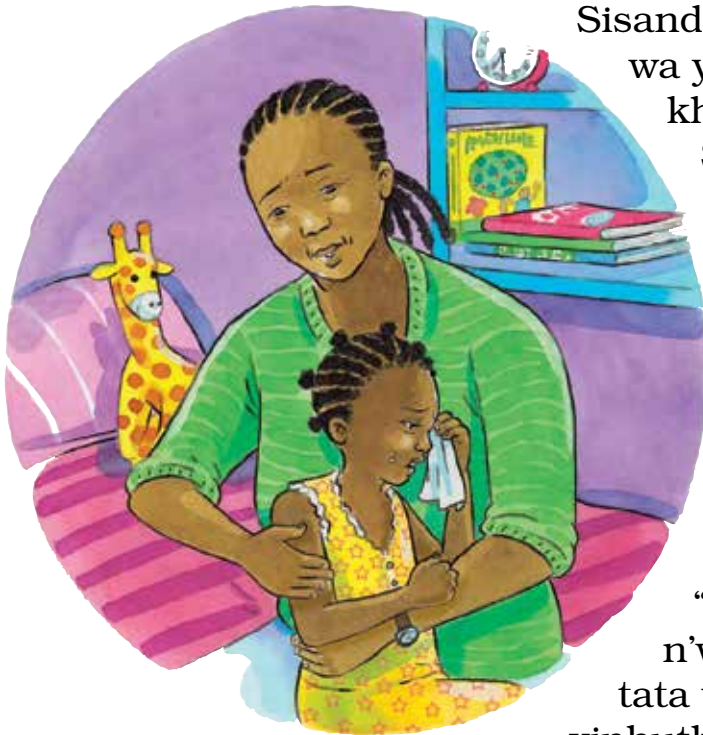
Eka siku ra yena ra ku velekiwa ro hetelela, Sisanda u vile ni nkarhi wo hlawuleka swinene – vatswari va yena va kumile mpfumelelo wa ku va ni ntlangu endzeni ka ntanga. Tinhutlwa entangeni tihlamarile swinene hi ntlawa lowu wa vanhu. Tilehisile tinhamu ta tona leto leha ku kota ku vona kahle ntlangu lowu naswona a ti ti komba ti navela khekhe ra ku velekiwa! Sisanda a rhandza tinhutlwa. Swiharhi hinkwaswo a swi ri leswa nkoka eka yena, kambe a ku ri ku miyela na vunene bya nhutlwa lebyi nga yiva mbilu ya yena. A ta heta siku hinkwaro a ri ku ti languteni.

Siku rin'wana hi Ravuntlhanu, tata wa Sisanda u vuyile entirhweni ka ha ri ni nkarhi. A ti komba a tsanile swinene.

“Tatana, i yini lexi nga hoxeka?” ku vutisa Sisanda.

“Namuntlha tinyoxi ti lumile mhani wa xinhutlwani,” ku hlamusela tata wa Sisanda. “Nhloko ya yena a yi pfimbile swinene hi mindyombho ku fikela laha mahlo ya nga pfaleka. Hi ringetile hinkwaswo ku yi pfuna, kambe a swi pfunangi – kutani yi lovile. Lexi vavaka swinene i ku ku na xinhutlwani lexitsongo lexi xi lavaka mana wa xona.”

“Hay'khona!” ku vula Sisanda a ri karhi a rila. “Ndzi navela ku ri loko a ko va na swin'wana leswi a ndzi ta swiendla. Xin'wanani xa nhutlwa xifanele xi ri karhi xi rila ku fana na mina.”

Sisanda u rile lero na ta rila. Mana wa yena u ringetile ku n'wi khongotela. U tlhele a hlayela Sisanda tsheketo wo engetela hi nkarhi wo etlela ku n'wi pfuna ku rivala hi ndela leyi a twela xinhutlwani ku vava. Emakumu, Sisanda u kotile ku tlela a ri karhi a twa rito ra mana wa yena.

Mixo lowu landzelaka Sisandza u tele hi mano!

“Xana ndzi nga famba na n'wina entirhweni?” a vutisa tata wa yena. “Ndzi na nyiko ya xinhutlwani.”

Vatswari va yena va langutana, van'wayitela va ku, “Ee, u nga famba na hina.”

A ku hisa kambe a ku ri siku leri a ku ri na mapapa. Leswi a swi ri xiswona endzeni ka ntanga a ku miyele hi ndlela yo ka yi nga tolovelekangiki.

“Dyambu a ri tlhavanga namuntlha hikuva ri twa ku vava hi xinhutlwani,” ku vula Sisanda.

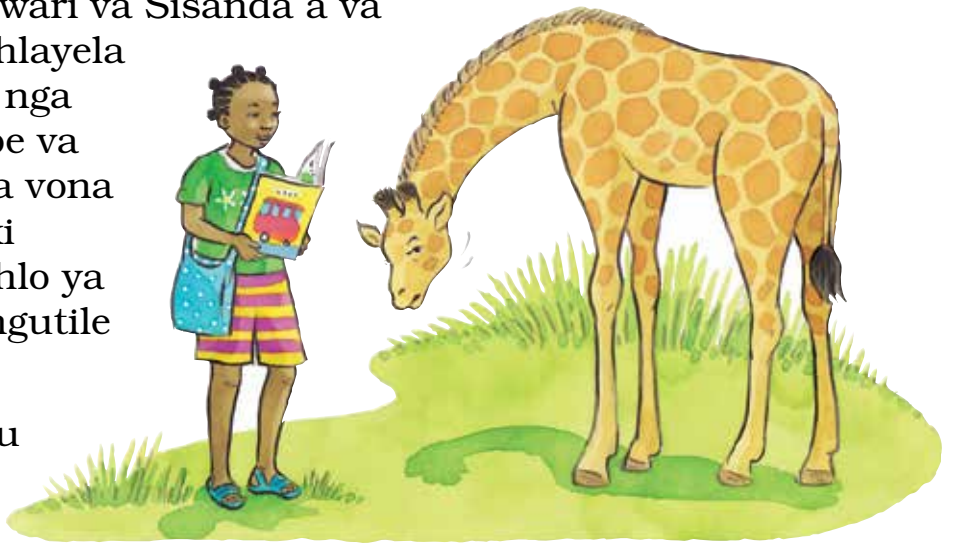
Nhutlwa leyikulu a yi honokerile ndyangu loko wu ri karhi wu hundza.

“Kumbexani yi le ku hlamaleni ku ri hikwalaho ka yini nhwana lotsongo a ya entirhweni ni vatswari va yena,” ku vula mana wa Sisanda.

Sisanda a pfumela hi nhloko. “U ta hlamala loko a swi kuma,” a ehleketa.

Va kumile xinhutlwani xi ti yimele xi ri xoxe. Nhamu ya xona leyo leha yi korhamile na matihlo ya mpungha ya languteka ya tsanile. Sisanda u yimile ekusuhi na xona. U pfurile xikwamani kutani a humesa buku. Kutani vatswari va yena va hlamarile, u sungula ku hlayela xinhutlwani. Xi jikisile nhloko ya xona hi tlhelo leri rito ra yena a ri huma kona onge xi twisisa marito hinkwawo.

Emasungulweni, vatswari va Sisanda a va ehleketa leswaku ku hlayela nhutlwa i mhaka leyi nga tolovelekangiki, kambe va cincile mianakanyo ya vona loko va vona leswi a xi rhulise xiswona – mahlo ya xona lamanene ya langutile Sisanda.

“Tsheketo wa mina wu n’wi endle a ti twa kahle,” Sisanda a byela kokwani wa yena loko a fika ekaya.

Sisanda a endzela xinhutlwani ndyengha wun’wana ni wun’wana na le maheleni ya vhiki. Mikarhi hinkwayo loko a ya, a teka tsheketo wun’wana leswaku a hlayelana ni xinhutlwani. Vanghana lava vantshwa a va tshama swin’we va ri kahle ku fika laha ni vaphumba va nga teka swifaniso swa vona vambirhi.

Hi katsongo xinhutlwani xi kote ku tiya. Vanhu entangeni a va xihlayisa swinene na rirhandzu hikwaro leri a xi ri kuma eka munghana wa xona lontshwa, Sisanda, ri endlile masingita.

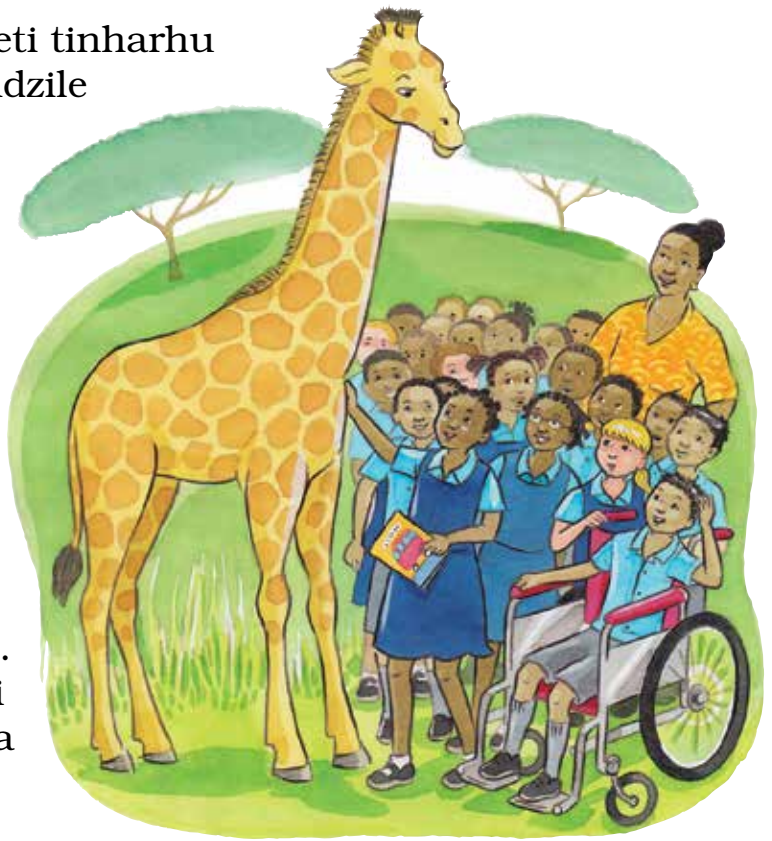
Siku rin’wana mufambisi wa ntanga a kombela Sisanda ku thya munghana wa yena vito.

“Ndzi ehleketa ku Thokozani i vito ra kahle,” ku vula Sisanda.

Siku leri landzelaka mufambisi wa ntanga u foyinerile mudyondzisi wa Sisanda. U rhambile vadyondzikulorhi ku ta hlangana na Thokozani. Nhutlwa leyo saseka yi kurile na ku leha yi tlhela

yi va ni matimba eka tin’hwetj tinharhu
ku sukela loko Sisanda a endzile
ro sungula.

Hi siku ra rendzo,
vana va ka Giredi 3 va
makumemune va yime hi
ku hiseka etinyangweni ta
ntanga leswaku ti pfula.
Kutani Sisanda hi ku
tinyungubyisa u rhangerile
hinkwavo ku ya eka
Thokozani. Van’wana vana
va langutjle nhutlwa leyo
leha hi ku hlamala lokukula.
Van’wana va hlekela endzeni
hi ku chava. Mudyondzisi wa
vona Manana Khanyile, u lo
n’wayitela.

“Munghana wa wena u sasekile Sisanda. U n’wi khome hi tintswalo
swinene,” a vula hi rito ra vunene.

“I mani vito ra yena?” ku vutisa un’wana wa vafana.

“Thokozani,” ku hlamula Sisanda.

“Thokozani swivula kuri ‘tsakani’,” ku hlamusela Manana Khanyile.

Vana va tshamile ehansi va yingisela loko Sisanda a hlaya tsheketo
lowu a nga wu hlaya ro sungula loko a hlangana na Thokozani.
Mufambisi wa ntanga u tekile swifaniso. Vapfhumbe van’wana na
vona va tekile swifaniso. Na mutekaswifaniso wa phephahungu ra
muganga u tekile swifaniso. U tshembhisile leswaku xifaniso xa
vona xi ta huma eka phephahungu ku nga ri kale. Hinkwavo va ba
huwa ya ntsako.

Nyiko yo tani! Ku hlaya ko horisa munghana.

ENDLA VUTUMBULUXI!

- Hlohotela vana ku hlamusela tsheketo hi ku dirowa kumbe ku penda
xifaniso xa xiphemu lexi va xi rhandzeke.

Nyiko ya Sisanda

Ntshketo hi Gcina Mhlophe • Mikombiso hi Jiggs Snaddon-Wood

Xifaniso

Dirowa kumbe penda xifaniso xa xiyenge xa ntshketo lexi ku tsakisaka ngopfu.

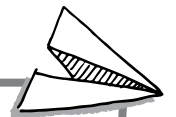
Ku Hlaya

Hlawula xin'wana xa switori leswi ku tsakisaka swinene leswaku u xi hlayela un'wana, hilaha Sisanda a endleke hakona eka ntshketo. Kumbe hlawula buku ya switori leyi u yi rhandzaka ivi u tirhisa swifaniso leswaku swi ku pfuna ku hlamusela ntshketo wa kona hi vuntshwa.

Ku Tsala

Eka ntshketo, muteki wa swifaniso eka phephahungu ra kwalaho u teke xifaniso xa Sisanda a ri eku hlayeleni ka vana van'wana etlilasini yakwe. Tsala xiviko xa phephahungu lexi nga ta fambisana ni xinepe xexo.

Ntirho wa vutshila

Tirhisa swilo swa ntumbuluko (swo kota maribye, misava, matlula ni swirhabyana) leswaku u endla ntanga wa swiharhi. Kutani tirhisa mbila yo tlanga ha yona kumbe vumba leswaku u endla nhutlwa ni swiharhi swin'wana leswi tshamaka kwalaho.

Encenyeta

Vula kumbe u hlaya hi rito ra le henhla ntshketo lowu u ehleketaka leswaku wu nga pfuna munhu loyi a hlunameke leswaku a tsaka.

